

оценить ситуацию с разных сторон, проанализировать ее и, на основе взвешенной оценки, принять решение.

Современное образование для Устойчивого развития предстает как достояние личности, как средство ее самореализации в жизни, как инструмент построения личной карьеры. Через ОУР создается основа для реализации учебных и других интересов и потребностей студента. В ходе ОУР они развиваются одновременно с развитием ближайшего окружения студента и всего общества в целом.

Обучаемый (как индивид, как личность) только тогда проявит свою способность к усвоению наук о безопасности, когда ему будет предоставлена возможность достичь собственных творческих успехов. Это возможно в том случае, когда в обучении будет строиться сам опыт достижения продукта, и этот опыт не только будет осмысливаться, а и будет вести к самостоятельному выбору новых задач и целей.

В заключение отметим: чтобы защитить человека от опасностей недостаточно разработать теорию (например, теорию риска или философию безопасности), человек должен быть в центре внимания этой теории. А для этого нужна цивилизационная стратегия безопасности, она должна быть понята обществом, людьми и ими востребована.

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ ЄДИНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

С. І. КАЧАН, канд. фіз.- матем. наук

В. О. ВАСІЙЧУК, канд. техн. наук

С. М. МОХНЯК канд. фіз.- матем. наук

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

Єдина державна система цивільного захисту в Україні пройшла тернистий шлях свого становлення. В даний момент продовжується розвиток системи у напрямку протидії терористичним загрозам. Але на усіх етапах наріжним каменем є підсистема, яка відповідає за навчання населення правилам безпеки у надзвичайних ситуаціях. Тому при реформуванні системи вищої освіти в умовах неоголошеної війни важливо зберегти і примножити попередні напрацювання, щоб цивільне населення могло вибирати адекватну модель поведінки адаптовану до сучасного середовища проживання.

В національному університеті «Львівська політехніка» навчання студентів проходить на основі програм, затверджених у 2011 р. заступниками міністрів освіти і надзвичайних ситуацій з нормативних дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист». Згідно нового закону «Про вищу освіту» немає терміну «нормативна дисципліна». Тому такі предмети можуть викладатися за рішенням ВНЗ. Звичайно, в технічному університеті дисципліни безпекового блоку (безпека життєдіяльності, охорона праці, цивільний захист) закономірно зберігаються, а як у гуманітарних? Мабуть, доцільно викладати

комплексний предмет «Культура безпеки», в якому системно розглядатимуться філософські питання безпеки, а також сучасні реалії безпекового простору на виробництві, побуті та у надзвичайних ситуаціях. Саме на такий напрям вказується у «Кодексі цивільного захисту» та у рішеннях РНБО. Також слід згадати про новації колишнього міністра освіти п. Вакарчука І.О. із запровадженням предмету «Корпоративна соціальна відповідальність». Він теж належить до блоку безпекових дисциплін і логічно вписався б у навчальні плани економічних спеціальностей. Але в інтерв'ю однієї з високих чиновниць Міністерства освіти і науки стверджується, що предмет «Безпека життєдіяльності» в Україні втратив актуальність (і це в умовах війни, техногенних та природних загроз!). У Європейському союзі, чий стандарт є для нас пріоритетними, обов'язково вивчають предмети безпекового блоку. Для прикладу, у Варшавському університеті (Інститут наук політичних) викладається 50 предметів, в назві яких є слово «безпека»: «Безпека праці та охорона здоров'я», «Безпека і гігієна праці», «Оборона цивільна», «Безпека екологічна», «Цивільний захист та оборона цивільна» та ін. Не важлива назва, а головне наповнення предмету, щоб студенти були компетентними у питаннях особистої та колективної безпеки незалежно від вибраних спеціальностей (гуманітарних чи технічних). Хоча недавні терористичні акти у Європі показують недостатню неготовність її громадян до дій у надзвичайних ситуаціях.

В теперішній час вся країна має бути готова протидіяти агресії, тому варто звернути увагу на досвід Ізраїлю, який живе у постійній терористичній загрозі і ефективно протидіє її проявам, в першу чергу, завдяки навчанню усіх верств населення.

Підводячи підсумок можна зазначити, що єдина система цивільного захисту в Україні проходить занадто довгий період становлення, ніби ми черговий раз винаходимо велосипед. Спочатку більше уваги зверталось на техногенні загрози, пізніше – на природні. Але є ще і різноманітні соціальні надзвичайні ситуації, а також воєнні загрози. До того ж пропонується тільки план заходів. До реалізації, як показує попередній досвід, у нас справа рідко доходить. Крім усього цього, йде реформа ДСНС, яка повинна структурно увійти у реформоване МВС. Але весь цей процес відбувається дуже повільно, хоча більшість наших Європейських сусідів вже давно пройшли ці етапи і продовжують розвивати систему безпеки. І саме тому у нас можна зараз створити дійсно європейську модель безпеки людини, де важливою складовою буде сучасна система навчання. Тобто освітня функціональна підсистема єдиної системи цивільного захисту повинна бути як єдиний ланцюг знань – чи на рівні школи, чи університету, чи виробництва.

Реформуючи освіту згідно нового законодавства, необхідно зважати, що відповідальним за навчання усіх категорій населення із питань безпеки є Кабінет міністрів на чолі із прем'єром, а Міністерство освіти, як функціональна підсистема єдиної державної системи цивільного захисту, повинна виконувати усі його рішення, а також рішення РНБО. Тому від Міністерства освіти і науки

на сучасному етапі (при значній незалежності університетів), враховуючи історичний момент, природно очікувати рекомендації навчальним закладам розмістити в навчальних планах обов'язковий блок безпекових дисциплін обсягом не менше 6 кредитів (враховуючи тематику безпеки праці). А ось які предмети викладати визначатиме університет самостійно.

ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» СТУДЕНТАМИ КАФЕДР ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

В. В. БОЖКО, канд. техн. наук, ст. викладач кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності

*Харківського національного університету міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Сьогодні туризм набув глобального масштабу, він став однією з наймогутніших соціальних і економічних сил, які істотно впливають на життя сучасної цивілізації. Для сотень мільйонів людей він є суттєвою складовою життя, критерієм рівня їх життєдіяльності. Туризм, як спосіб життя для багатьох набув не образного, а буквального значення. У 2010 році кількість туристів у всьому світі становила близько 240 млн. осіб [1].

Туристична інфраструктура представлена різноманітними закладами для розміщення, транспортними засобами, комунікаціями, що необхідні для стабільного функціонування туристичних комплексів. Тому, після закінчення навчання та продовження роботи за обраною професією, в сфері туризму або готельно-ресторанного бізнесу, кожен суб'єкт господарювання, ким згодом може стати деяка кількість випускників, повинен пам'ятати, що до його завдань і обов'язків в сфері цивільного захисту належать [2]:

- забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту на об'єктах суб'єкта господарювання;
- забезпечення відповідно до законодавства своїх працівників засобами колективного та індивідуального захисту;
- розміщення інформації про заходи безпеки та відповідну поведінку населення у разі виникнення аварії;
- організація та здійснення під час виникнення надзвичайних ситуацій (НС) евакуаційних заходів щодо працівників та майна суб'єкта господарювання;
- проведення оцінки ризиків виникнення НС на об'єктах суб'єкта господарювання, здійснення заходів щодо не перевищення прийнятних рівнів таких ризиків;
- здійснення навчання працівників з питань цивільного захисту, у тому числі правилам техногенної та пожежної безпеки;
- проведення об'єктових тренувань і навчань з питань цивільного захисту;
- дотримання протиепідемічного, протиепізоотичного та протиепіфітотичного режиму;